

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY

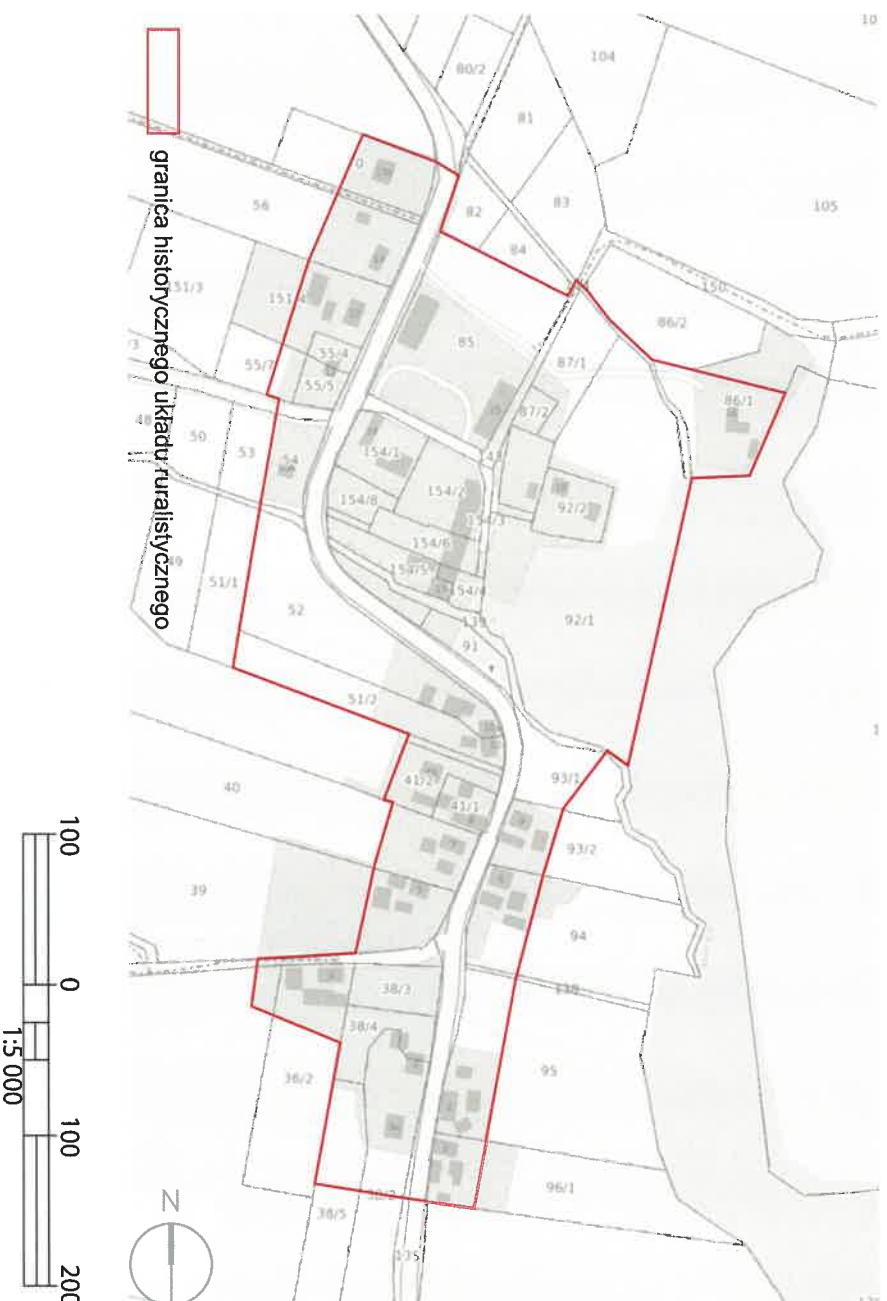
2. Czas powstania

1208 r./ XX w.

3. Miejscowość

PIERSNO

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

OBSZAR WSI

5. Przynależność administracyjna

Województwo dolnośląskie

Powiat trzebnicki

Gmina Trzebnica

6. Współrzędne geograficzne

51°16'39"N 17°09'28"E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE, ROLNICZE

8. Stan zachowania

2

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa wsi:

1208 r. Byrszan, 1236 r. Pyrsino, 1239 r. 1315 r. Pirsino, 1253 r. Persino, 1720 r. Puerschen, Peruschen, 1785 r. – 1945 r. Pirschen

Pirsino wywodzi się z określenia wsi jako miejsca zamieszkania służby kościelnej.

Historia wsi:

Jeśli wierzyć w autentyczność dokumentu, wieś została podarowana w 1239 r. katedralnej kapitule przez kustosa katedry wrocławskiej Laurentiusa. Możliwe jednak, że została nadana biskupowi wrocławskiemu Henrykowi dopiero w 1315 r. przez księcia Bolesława jako zadośćuczynienie za wyrządzone szkody. W tym też roku ziemię Pirsna były przedmiotem sporu między wspomnianymi biskupem a księciem. Brak jest informacji odnośnie przeniesienia wsi na prawo niemieckie. Wśród późniejszych właścicieli dóbr można wymienić rodziny: von Brand 1598 r., von Trauwitz 1656 r., von Schelha 1. 1695 – 1709, 1728 r. i 1731 r., von Mutschelmitz 1751 r., von Blom 1765 r. i 1785 r., von Wiedebach 1605 r., von Debschütz 1805 r. i 1887 r., von Kalkreuth 1. 1887 – 1897, Taeger 1. 1897 – 1937. Z uwagi na niewielkie rozmiary w Pirsnie nie rozwinięła się okazała wiejska zabudowa. Było to również związane z istnieniem gospodarstw zagrodniczych. W roku 1785 r. na terenie wsi znajdowały się 2 młyny, w 1815 r. odnotowano wiatrak i cegielnię, natomiast w 1845 r. browar i gorzelnię. W tym roku wieś była najliczniejsza - 172 osoby. Od drugiej połowy XVIII w. do XX w. Pirsno było wsią typu ulicówka. Początkowo zabudowa była jednolita, zwarta i regularna. W latach 1887 – 1926 została rozbudowana, przez co stała się mniej regularna. Obecnie zasadniczy układ dróg pochodzi z lat 1750 – 1826, natomiast pozostała zabudowa pochodzi z I ćwierćwiecza XX w. Od wieku XVIII usytuowanie, założonego na północnych terenach wsi, folwarku nie zostało zmienione, jednak był on rozbudowany na początku XIX w. w kierunku południowym. Wówczas między starym i nowym dziedzińcem folwarcznym wykonano nowy, brukowany dojazd obsadzony lipami. Do roku 1856 dwór znajdował się po północnej stronie starego folwarku. Na wschód od niego został wzniesiony nowy pałac w stylu neogotyckim wraz z otaczającym go parkiem. Również budynki mieszkalne wybudowane przy głównej alei parku kształtują obecny krajobraz terenu dawnego parku. Zabudowa dziedzińców folwarcznych została częściowo wyburzona, sam pałac został zburzony w roku 1955. Główną ulicę wiejską obsadzono lipami.

Stanowiska AZP:

Brak zlokalizowanych stanowisk AZP w obrębie wsi.

Postulaty:

zachowanie i rewaloryzacja historycznego układu przestrzennego wsi, wprowadzenie nowej zabudowy w nawiązaniu do historycznej zabudowy wiejskiej, stosowanie tradycyjnych form, materiałów, dyspozycji elementów zewnętrznych na elewacjach itp., ochrona historycznego zadrzewienia

Istniejące zagrożenia:

Zatarcie się obszaru folwarcznego, kształtującego osadę, degradacja układu poprzez wprowadzenie nieprzystającej, współczesnej zabudowy, rozbiórka i przekształcanie obiektów historycznych, wykorzystywanie niezgodnych z tradycją form i materiałów przy remontach i przebudowach obiektów,

Źródła:

Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Trzebnica, Wrocław 1992 r.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

ba

Październik 2022 r.

Marta Korcayuk